

Všestranný jazykový rozbor (VJR)

VJR zahrnuje níže uvedené dílčí typy rozborů. U každého z nich je uvedeno, co by měl žák na 1. stupni umět. Rozdělení podle ročníků je pouze orientační.

1. Rozbor syntaktický (skladebný)

2. ročník

rozdíl mezi větou jednoduchou a souvětím (žák určuje rozdíl podle počtu sloves v určitém tvaru);

druhy vět podle postojové modality;

věty v souvětí mohou být: a) pouze odděleny čárkou; b) spojeny spojovacími výrazy (spojky, vztažná zájmena, vztažná příslovce); ve 2. ročníku, pokud žáci ještě neznají slovní druhy, používáme pomocný termín spojovací výraz.

3. ročník

základní skladební dvojice: podmět a přísudek (pouze v jednoduchých případech);

základy grafického znázornění podmětu a přísudku;

grafický zápis souvětí, např. **V1, protože V2.**

V dalších ročnících se učivo upevňuje a prohlubuje.

2. Rozbor slovnědruhový

2. ročník

seznámení pouze s některými slovními druhy: podstatné jméno, sloveso, některé předložky a frekventované spojky (doporučuji vzhledem ke slohovému vyučování seznámit žáky také s přídavnými jmény).

3. ročník

kompletní přehled všech deseti slovních druhů se zaměřením na slovní druhy ohebné (neohebné se podrobně probírají na 2. st. ZŠ);

V dalších ročnících učivo o slovních druzích stále procvičujeme a upevňujeme.

3. Rozbor morfologický (tvaroslovný)

2. ročník

rozlišování tvarů téhož slova od slov příbuzných, např.: *les, lesa, lesní, (o) lese, lesem.*

3. ročník

určování jmenných kategorií: pád, číslo, rod;

určování slovesných kategorií: osoba, číslo, čas.

4. ročník

skloňování podstatných jmen;

kategorie slovesného způsobu: oznamovací a rozkazovací.

5. ročník

slovesný způsob podmiňovací;

procvičování učiva.

4. Rozbor fonetický (hláskový)

2. ročník

rozdíl mezi hláskou a písmenem;

rozdělení hlásek na samohlásky a souhlásky;

samohlásky: krátké a dlouhé;

samohláska ú/ů;

souhlásky: tvrdé, měkké;

spodoba znělosti na konci a uvnitř slova, např. lev, rybka (*žáci si pomáhají buď jiným tvarem slova (lvů, rybek), nebo slovem příbuzným (lví, lvíče; rybí, rybář).* Některá slova je nutné si osvojit pamětně: už, než, ačkoliv, ...

3. ročník

učivo o spodobě znělosti (*může být zařazeno ve 2. nebo 3. ročníku*);

rozšiřování učiva o psaní ú (v citoslovcích: *búú*, ...);

souhlásky obojetné.

4. ročník

v souvislosti s učivem o stavbě slova rozšiřujeme učivo o psaní ú (po předponě: *zúčastnit*; ve slovech složených: *trojúhelník*);

průběžně doplňujeme pravopis slov cizích: *skútr, manikúra, léčebná kúra*, ...

V 5. ročníku učivo procvičujeme.

5. Rozbor slovtvorný a stavby slova

3. ročník

slova příbuzná (v souvislosti s učivem o vyjmenovaných slovech);

kořen slova a pomocné termíny část předponová a příponová (*zá – les – ák*);

4. ročník

stavba slova: kořen, předpona, přípona, koncovka (*zá – les – ák – ů*).

V pátém ročníku upevňování a procvičování učiva.

6. Rozbor pravopisný

Pravopisné jevy se procvičují od 2. ročníku. Důraz je na 1. stupni kladen na jevy pravopisu lexikálního, s nácvikem pravopisu morfologického a syntaktického se na 1. stupni pouze začíná, upevňuje se až na 2. stupni. Vymezení pravopisných jevů viz *Didaktika českého jazyka pro 2. st. ZŠ*.

Rozbor lexikálně sémantický a stylistický budeme probírat v jarním semestru.